

de *Ripollet* (al Masrampinyo); però el curs d'aquests riuets de plana varia, i també oscil·laria l'extensió del terme del poble (abans coincidirien més). Avui es distingeix entre *ripòl*, nom del riu, i *ripulèl* per a la població.

MENCIONS ANT. 973: «in flumine *Riopullo*» (*Cart. St. Cugat* I, 83); 976: parlant del te. de Castellar (*BABL* VII, 391); 986: *Ripollo* o *Riopullo*, en part referent a la població (cf. *Palau-Auzit*) (*Cat. Car.* II, 198.26); 1005: flumine de *Rio Pullo*, afr. E. d'un lloc dins el te. de Terrassa (*BABL* VII, 398), que llavors abastava a part de l'actual de Sabadell. Una cita de *Riopullo* junt amb *La Selvella* a. 1148 (Albon, *Cart. du Temple*, 195), no sé si es refereix a aquest o a un dels rossellonesos (5) infra.

3) *Ripollet* (cf. 2), 986: *Ripollo* ms. C (*Cart. St. Cugat* I, 146.20, amb var. *Riopullo* en el ms. C); 1011: «locum q. dicunt *Riopullo* ad radicem *Montis Cattani*» (*Cart. St. Cu.* II, 86); 1049: «strada q. exit de *Riopullo*» (*BABL* VII, 498); 1042: *Ripollet* (*Cart. St. Cu.* II, 219), i en versió deturpada «*Riuuspollens*» (ib., p. 223); 1049: *Riopullo*, cit. junt amb *Togores* (*BABL* VII, 498); 1068: «locum q. vocant *Riopullo*» (Balari, *Orig.*, 251); 1106: «infra paroch. Sti. Acisli Cerdaniola, in locis q. d. *Ipsas Fexas sive ad Rivipolletis*» (*Cart. St. Cu.*, orig. II, 447); 1124: «par. Sti. Steph. *Rivipolle[n]tis*» (Balari, *o. c.*, 251); 1143: *Ripolletto*, cit. junt amb *Santiga* (Albon, *Cart. du Temple*, p. 19); 1225: Sti. Steph. de *Rivo Pulleto* (*BABL* II, 284); 1359: Sent Esteve de *Ripollet* (*CoDoACA* XII, 7).

4) *El Ripoll*, mas ant. de l'alta Garrotxa, en el punt on el camí del santuari d'Escales a Talaixà deixa la vora esq. del riu Llierca per enfilarse pel sot del seu afl. més petit, que baixa d'aquell llogaret; oït al *ripòl*, allí mateix, sovint des de 1932.

5) 1050: «alode de *Sti. Johanni de Ripul*» afr. de *Prunet* (Aspres del Ross.), oposada a la de Bula, junt amb altres llocs de Bula d'Àmunt (Mor. XXIV, 164); de cap manera pot ser St. Joan de les Abadesses i tampoc és gaire prop dels següents: *Mas Ripoll*, te. Trullars, prop de Vilamulca (XXVII, 84.24, 82.10, '18 × '88). ¿I un altre encara a Tuïr?

ETIM. Revelada per la típica situació de tots aquests llocs. En (1) el riu Freser desemboca en el Ter, més gran: són, doncs, per dir-ho així 'el riu pollet' i 'el riu gall'. En (2-3) és el nom del riu mateix, el petit *Riu-Poll* que s'acull a les «ales» o agües del Besòs; al peu del (4) el torrent de Talaixà amb el riu Llierca. I ha un llogaret *Ripol* arag., a la vora esq. del Cinca, uns 10 k. avall de Montsó, a on desemboca un barranc. No dubtem que en el (5) i següents es troben semblants condicions. Ja hem vist que el (3) s'havia dit *Ripoll* de primer, igual que el riu que hi desemboca, si bé després fou diferenciat amb el diminutiu toponímic *Ripollet*, per evitar confusions amb la població més il·lustre, mentre que (2) essent nom de riu i no de població restà sense diminutiu.

A Toscana hi hagué un lloc dit *Ripolli* a. 1183 ss., *Ripulli* el 1195, avui oblidat (Pieri, *Top. Arno*, 99) i

per tant no podem comprovar ni posar en dubte que tingui la mateixa base semàntica.¹

Una metàfora semblant en *Castellpoll*, un dels antics llogarets de la vall de Cabó a l'Urgellet (1518, *Spill* de Castellbò, f° 31v).

6) En canvi constitueixen un mer homònim d'etimologia diferent, els casos més antics del NP *Ripoll*: car amb aquest caràcter ve d'un antropònim germànic. Casualment aquest NP en el Ripollès fou més freqüent que enlloc. Allà clarament com prenom: 1280: *Ripoll* d'Escortegats i 1293: *Ripoll* d'Oriola; ell i el seu germà Ramon d'Orriola, eren fills de *Ripoll* Bolleto.

Tomàs Raguier en recull 10 casos (situats en el Ripollès, a Puigcerdà o a St. Joan d. l. Ab.) en un ben documentat estudi p. p. la revista ripollesa *Scriptorium*, gener 1927, p. 6, datant des de 1280 a 1385. Més tard cau en desús aquest NP (segurament per tal d'evitar malentesos amb el nom de la vila de Ripoll).

Però que fóra cosa inaudita aquesta aplicació del nom d'una vila com a nom de persona (majorment amb el paper de prenom): s'ha de tractar, doncs, d'un NP germànic de forma semblant: RIBALD (compost dels fecundíssims RIK- i -BALD), molt documentat en les fonts germàniques per Först., 1258, i evolucionat fonèticament en català, passant per *Ricpallus* (assimilació de surditat) i *Ricpáll* (a → à a causa de la l i de la p). En les fonts germàniques és nom freqüentíssim des del S. VIII, i sovint en la variant fonètica *Ricpold* (p. ex. en els docs. merovingis de Pardessus, i l'a. 871 en els de Sankt Gallen), en fi: reduït a *Ripoll* a. 871 en els diplomes alsacians de Schöpflin. En fonts catalanes consta com *Ricovallus* a la zona barcelonesa, en l'any 1002 (Mas, *NHBna.* IV, 194); d'altres NPP en -BALD consten amb evolució semblant: molts en -ballus recollits per Aebischer (*Onom.*, § 2, p. 3) i altres amb -p- com *Guipaltius*, documentat l'a. 996 a Rbg. (Abadal, *P. i R.*) o amb *Ric-* com *Ricolfus* (Aeb., § 35) en lloc de RIGWULF. És clar que *Ricpáll* acabà reduint-se a *Ripoll* per adaptació al nom de la vila. Els NPP en -BALD apareixen en massa en Först. evolucionats en -bold i en -pold (*Leopold* etc.).

¹ Notem que *polla* vacqua sorgiva i *rampollare* 'rebrotar' proven que mots també en italià d'aquest radical produït termes de sentit comparable al dels nostres. És absurda i ridícula l'etim. RIVUS POLLENS 'riu puixant' que ha circulat entre alguns erudits (fins Beer, que engoleixen còndidament aquella deturpació fraresca): llatí de seminari, que acluca els ulls al romànic i a la semàntica, com si POLLENTEM pogués donar res com -poll.

RIQUER

Llogaret del Conflent, petit, i amb antiga església ara abandonada (CATORRAS): era un antic priorat dependent de Cuixà, te. Catllà (mapa Min. Int.).

MENC. ANT. 1059: «*prioris Beatae Mariae de Ri-queiro*» (Baluze, *Cuixà* CVIII); 1249: «prepositi de